

بسم الله الرحمن الرحيم

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fıkhî” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Nakdi Kâğıt (Paraların) Zekâtı

Said Ghorsi-Mohammad Alissa-Hisham Jaawan-Ebu Ahmed-Eymen Mahmud
Hamdi-Eşref Macid Halil İbrahim'e

Soru:

1- Hisham Jaawan

Benim bir miktar param olsa, onu altın nisabıyla mı yoksa gümüş nisabıyla mı karşılaştıracam...Yani yerel para biriminin nisabı nedir???

2- Mohammad Alissa

Emlak ticaretinde zekât var mıdır?

3- Said Ghorzi

Başka bir sorun daha var ki o da; bizde bulunan tedavüldeki nakit kağıt (paralarla) muamelede bulunmak caiz midir? Selef alimleri, kağıt paralarla muamele etmeye cevaz vermiyorlar. Çünkü bunlar, Ebu Bekir es-Sıddık'ın para biriminin tanımıyla örtüşmemektedir. Kağıt paraların (banknotların) bir sonucu olan enflasyonun ortaya çıkmasıyla onların tehlikesi bizim için net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Zira bunlar, altın ve gümüşün aksine bunlara sponsor olan devletin yok olmasıyla birlikte ortadan kalmaktadırlar. Bunun en iyi kanıtı, Osmanlı Devleti'nin çöküşüyle birlikte sömürgecilerin, Cezayir, Tunus, Libya ve Fas gibi tâbi ülkelerin tüm para birimlerine el koymalarıdır. Ayrıca İspanyol bir araştırmacı, İslam ümmetinin başarılı ekonomik bir yol izlemedikçe kalkınamayacağını ve ümmetin ekonomisinin ancak İslami altın ve gümüş dinarı canlandırarak başarıya ulaşacağını vurgulamıştır.

4- Ebu Vahid

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh. Altın nisabına mı yoksa gümüş nisabına ulaştığında mı (zekât) eda edilir? İkincisi (gümüş) bin Ürdün dinarı, altın olarak iki bin beş yüz olarak takdir ediliyor? Vesselam.

5- Eymen Mahmud Hamdi

Bedel (fiyat) akli bir illet olup şerî hükümlere dahil edilmesi doğru olur mu?

6- Eşref Macid Halil İbrahim

Senin iki yüz dirhem var ve bunun üzerinden bir yıl geçtiğinde onda beş dirhem (zekât) var. Burada kastedilen rikka zekâtı mı yoksa 200 dirhem zekâtın nisabı mıdır???

Cevap:

Altı sorunun cevabı da aynı konuyla ilgilidir:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berakatuh.

1- Altının nisabı, yirmi dinar olup bu da “85 gram altına” eşdeğerdir. Çünkü bir dinar, 4.25 gram altına eşdeğerdir. O zaman yirmi dinarla çarpıldığında “85” gram altın yapmaktadır. Gümüşün nisabı, 200 dirhem olup o da “595 gram gümüşe” denk gelmektedir. Çünkü bir dirhem “2,975 gram gümüş” ağırlığındadır. O zaman iki yüz dirhemle çarpıldığında nisap “595 gram gümüş” olur... Bunun delili Ebu Ubeyd’in Emval’de, Abdullah İbn-u Amr’ın şöyle dediğini rivayet etmesidir: Allah’ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem, şöyle buyurmuştur: **“Altın üzerinden yirmi miskalden azında ve gümüş üzerinden iki yüz dirhemden azında zekât yoktur.”** Buhari Yahya İbn-u Umar İbn-u Ebu Hasan’dan şunu rivayet etmiştir: Ebu Said Radyallahu Anhu’nun şöyle dediğini işitmiştir: Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: **“Beş ukkiyyeden azında zekât yoktur.”** Dolayısıyla miktarını iki yüz dirhem olarak saydı. Çünkü her bir ukiyye, kırk dirhemdir.

2- Altın “85 gram” nisaba ve gümüş “595 gram” nisaba ulaştığında, her ikisinin de nisaba ulaşmasının üzerinden bir yıl geçmedikçe zekât gerekmez. Yani altın veya gümüşün nisaba ulaştığı günden itibaren yıl başlar. Önemli olan Hicri yıl olmasıdır. Örneğin, Muharrem ayının onuncu günü mal nisaba ulaşırsa, bu malın zekâtı, bir sonraki Hicri yılın Muharrem ayının onuncu günü verilir... Bu da Tirmizi’nin, İbn-u Ömer’den şöyle dediğini rivayet ettiği hadisten dolayıdır: **“Kim bir mala sahip olursa, Rabbinin katında bir yıl geçmedikçe ona zekât yoktur.”** Altın ve gümüş için vacip olan zekâtın miktarı kırkta birdir. Yani gümüşün nisabı beş dirhem, yani “14,875 gram” gümüştür. Altının nisabı yarım dinar, yani “2,125 gram” altındır. Nitekim İbn-u Mace, Abdullah İbn-u Vakid’den, o da İbn-u Ömer ve Aişe’den Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem: **“Her yirmi dinardan ve bundan fazla meblağdan yarım dinar ve kırk dinardan bir dinar (zekât) alırdı.”** Yine Tirmizi, Ali’nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Allah’ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem, şöyle buyurmuştur: **“Gümüş paralarınızın zekâtını verin. Bunun her kırk dirhemine bir dirhem vereceksiniz. Ancak yüz doksan dirheme zekât düşmez. İki yüz dirheme ulaştığı zaman beş dirhem verilecektir.”**

3- Az önce söylediğimiz gibi, nisaba ulaşır ve üzerinden de bir yıl geçerse altın ve gümüşe zekât gerekir ve zekât, sadece nisabı aşan kısım üzerinden değil tamamı üzerinden verilir. Örneğin kim “170 gram” altına sahip olur ve üzerinden de bir yıl geçerse, “170 gramın” zekâtı verilir, yani “170 gramın” kırkta biri verilir ki o da: “4,25 gram” altındır. Yani tam bir dinar olarak verilir, sadece nisabı aşan “85 gram” için verilmez. Yani sadece “2,125 gram” altın, yani yarım dinar olarak verilmez... Bu, gümüş için de geçerlidir. Dolayısıyla nisaba ulaşp üzerinden bir yıl geçmişse, toplam miktarın kırkta biri zekât olarak verilir.

4- Altında zekâtın hükmü, “24 ayar” saf altına özeldir. Aynı şekilde gümüşteki zekâtın hükmü de saf gümüşe özeldir. Dolayısıyla altın başka bir şeyle karıştırılmışsa veya gümüş başka bir şeyle karıştırılmışsa, bu (karıştırılan) ağırlıktan düşülür. Böylece karıştırılan madde düşüldükten sonra geriye kalan nisaptır. Nitekim bir kişi “18” ayar “85 gram” altına sahip olsa, nisaba sahip olmuş

olmaz. Çünkü onun içindeki saf altın 85 gramdan azdır... 24'lük bir külçe altının zekâtı, aynı ağırlıktaki 18'lik bir külçe altının zekâtından farklıdır. Bu yüzden nisap hesaplanırken saf altın takdir edilir, 24'lük altının nisabı 85 gramdır ancak 18'lik altının nisabı bundan daha fazladır. Çünkü ona, dörtte bir oranında altın olmayan maddeler karıştırılmıştır. Yani 18 ayar altın, 24 ayar altının dörtte üçüne eşdeğer saf altın içermektedir. Buna göre 18 ayar altının nisabı, saf altının nisabının üçte biri kadar, yani 113,33 gramdır. Binaenaleyh 24 ayar saf altından 85 grama sahip olan bir kişi, nisaba ulaşmış olur ve üzerinden bir yılın geçmesi halinde %2,5 ağırlığında zekâtını verir. Ancak 18 ayar altından 85 grama sahip olan kişi, 113,33 grama sahip oluncaya kadar nisaba ulaşmış olmaz. Bunun da üzerinden bir yıl geçmesi halinde %2,5 ağırlığında zekâtını verir. Burada zekâta önemli olanın, saf altın olması gerektiği açıktır.

5- Zekât bireysel bir ibadettir ve Müslümanın malı nisap miktarına ulaşincaya kadar farz değildir. Dolayısıyla bir adam 60 gram altına sahip olsa ve hanımı da 60 gram altına sahip olsa, ikisinin toplamı nisap oranını aşsa bile her ikisini de zekât gerekmez. Ancak ikisinden birinin parası nisap miktarına ulaşırsa, nisap miktarına ulaşan kişinin parası için zekât gerekir. Örneğin kocanın malı artar ve 120 gram altına sahip olursa, bu malının zekâtının verilmesi gerekir ve karısının 60 gram altın olan malı buna dahil edilmez.

6- Zekât malı nakit para veya ticari mallar ise ikisinden birinin nisabı üzerinden, yani altın veya gümüşün nisabı üzerinden değerlendirilir. Şu an günümüzde olduğu gibi iki nisap farklı olduğunda, gümüşün nisabının değeri altının nisabından çok daha az olduğu için, **iki nisabın en düşük olanını, yani altının nisabının değil gümüşün nisabının taktir edilmesi gerektiğini düşünüyorum ve iki nisabın en az olanını söylüyorum. Çünkü en düşük nisaba ulaştığında bile zekât ehlinden olur. Dolayısıyla onu (en düşük nisabı) aşması için en yüksek nisabı beklemek caiz değildir. Bilakis onun, zekât ehlinden olduğu bu tarihi kaydetmesi, ardından bir yıl geçtikten sonra zekâtını vermesi gerekir. Çünkü zekât, fakirlerin ve miskinlerin hakkıdır...** **إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ** “Sadakalar (zekâtlar), fakirler ve miskinlere mahsustur....” [Tevbe-60] **وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ** * **“Mallarında, belli bir hak vardır. Hem isteyen için, hem de istemekten utanan yoksul için.”** [Mearic-24-25] **Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: فَأَعْلَمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهِمْ تُوْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ وَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ** “Allahu Teala’nın, zenginlerinden alınıp fakirlerine verilmek üzere, kendilerine zekâtı mutlak surette farz kıldığını bildir.” [Buhari rivayet etti.] **Dolayısıyla dikkate alınması gereken hak sahibinin maslahatıdır. Bundan dolayı nisabın en düşük değeri taktir edilir. Bu da gümüş nisabının taktir edilmesi anlamına gelmektedir.** Benim görüşüm budur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah’tır.

Nakit kâğıt (paraların) neden zekâtının verildiğine gelince; nâsslardan istinbat edilmiş şerî illet nedeniyledir. İslam Şahsiyeti Kitabı’nın üçüncü cildinin “İlletin delilleri” bölümünde geçtiği gibi şerî illetin dört türü bulunmaktadır. Nitekim orada şöyle geçmektedir :

(Kitap ve sünnetteki şerî nâsslardan istikrâsından açığa çıkar ki, şerî nâss, ya sarâhaten, ya delâleten, ya istinbaten, ya da kıyâsen illete delalet eder. Sadece bu dört hal dışında, şeriattan yani şerî nâsslardan olarak itibar edilen nâsslardan, şerî illete herhangi bir delâlet mevcut değildir.

Şerî nâss, ya nâssta sarâhaten illete delalet eder. Ya delâleten illete delalet eder yani nâssın lafızları veya terkibi ve tertibi ona delâlet eder. Ya illet, tek bir nâsstan veya muayyen medlullerinden -toplamlarından değil- anlaşılan muayyen müteaddit nasslardan istinbat edilerek istinbat edilir. Ya da kıyâsen delalet eder. Şöyle ki; nâssta ve icma'us sahabede varit olmayan illet, kitap veya sünnet ile yani nâssla veya icma'us sahabeyle varit olan başka bir illete, bu illetin, şeriatın illeti o şey için bir illet olarak itibar etmesine sebep olan şeye şâmil olması nedeniyle, kıyas edilir. Yani nâssın getirmediği bu illet, Şâri'in onu bir illet olmaya sevk eden olarak itibar ettiği şeyin aynısını ihtiva eder. Yani ondaki illetlik yönü, nâssın getirdiği illetteki illetlik yönünün aynısıdır.) Bitti.

- **Örneğin: Sarâhaten, yani nâssta varit olan illete örnek :**

“Sizleri, muhtaçlıktan dolayı kurban etlerini biriktirmekten nehyetmişim. Artık onu biriktirebilirsiniz.” كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ إِخَارِ لُحُومِ الْأَضَاجِي لِأَجْلِ الدَّافَةِ فَادَّجَرُوهَا

“İzin istemek ancak gözden dolayı kılındı.” إِنَّمَا جُعِلَ الْإِسْتِئْذَانُ مِنْ أَجْلِ الْبَصَرِ

İllet, “şunun için şeklinde...” sarâhaten zikredilmiştir.

- **Örneğin sanki olacakmış gibi delâleten illet:**

a- Tenbih ve îma delâleti. Örneğin:

Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: “Kim ölü bir araziyi ihya ederse, o, onundur.” مَنْ أَحْيَا أَرْضًا مَيْتَةً فَهِيَ لَهُ Takip ve sebep Fâ'sının kullanılması.

Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: “Nefsine sahip oldun. O halde seç.” مَلَكَتْ نَفْسُكَ فَاخْتَارِي

b- İletlik yönü anlaşılır (müfhem) olan bir vasfın kullanılması. Örneğin:

“Katil, varis olmaz.” الْقَاتِلُ لَا يَرِثُ Dolayısıyla bu, katili miras sahiplerinden çıkarmıştır. Çünkü katil-anlaşılır bir vasıftır.

“Otlayan koyuna zekât düşer.” فِي الْعَنَمِ السَّائِمَةِ زَكَاةٌ Otlayan, sahibinin yemlemediği, bilakis meralarda otlattıklarına terettüp etmektedir. “Otlayan” -anlaşılır bir vasıftır-

Örneğin: “Yaş hurma kurduğunda eksilir mi?” Evet, dediler. “O halde hayır” أَيْنُقْصُ الرُّطْبُ إِذَا يَبَسَ؟ buyurdular. Dolayısıyla bundan, eksilmenin, yaş hurmanın kuru hurmayla satışının yasaklanmasının illeti olduğu anlaşılmaktadır...Ve benzerleri gibi.

- **Örneğin, nâssta istinbat edilerek varit olan illet.**

Nâssın terkibi yoluyla, hüküm için bir illet istinbat edilmesini ifade etmesi ve bu illetin ne sarâhaten ne de delâleten zikredilmemiş olması:

-Ömer'in, Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e oruçlu kimsenin öpmesinin orucu ifsat eder mi? diye sorduğu rivayet edilmiştir. Bunun üzerine Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: “Ne dersin (oruçlu) iken mazmaza etsen orucu ifsat eder mi?” HAYIR dedi... Bundan, suyun mideye inmesine neden olmadıkça mazmazanın orucu ifsat etmediği gibi öpmenin de orucu ifsat etmediği istinbat edilmiştir. Böylece meninin gelmesine neden olmadıkça öpmek de orucu ifsat etmemektedir. Dolayısıyla bundan, öpmenin orucu ifsat etmesinin illetinin, inzal olduğu istinbat edilmiştir. Bu - inzal- illeti, istinbat edilmiş illet olarak adlandırılmaktadır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ **Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman, hemen Allah'ın zikrine koşun ve alışverişi bırakın.** [Cuma-9]

Bu ayet, alışveriş hükümlerini beyan için değil, Cuma namazının hükümlerini beyan için sevk edildi. Şayet alışverişten nehyedilmesi, vacip olan cumaya koşmaktan alıkoymanın illeti olmamış olsaydı, Cuma hükümleriyle ilişkilendirilmezdi. Allahu Teala şöyle buyurmuştur: **وَذَرُوا الْبَيْعَ “Alışverişi bırakın.”** Şayet terkin -yani nehyin- talebi, emir siğasıyla olursa, ancak o, hitabın konusuna -ki o farz olan Cuma namazına koşmaktır- ek olarak talebin mubah olanın yasaklanmasıyla bağlantılı bir karineden dolayı kesin nehiy olur. Dolayısıyla ezan vakti alışverişten nehyedilmesi, kesin bir nehiy olur.

Bu ayetten, ezan vaktinde alışverişin haram olduğuna dair illet istinbat edilmiştir ki o da namazdan alıkoymaktır ve bu, bulunması halinde hükmün kendisiyle döndüğü istinbat edilmiş bir illet olarak adlandırılır. Dolayısıyla alışverişin haram olması, icareyi de haram kıldığı gibi kıyas yoluyla ezan vakti namazdan alıkoyan her türlü ameli de haram kılmaktadır.

- **Örneğin kıyasla alınan illet:**

Şayet nâssta, delâleten illet olursa, o zaman delâleten illet ile asıl hüküm arasından etkili bir alaka olur. Dolayısıyla bu alaka, nâssta bulunan delâleten illetin üzerine yeni bir illetin kıyasında kullanılmasını mümkün kılar. Bu yeni illet de, kıyasla alınan illet olarak adlandırılır. Bu illet, tıpkı diğer illet türlerinde kullanıldığı gibi yeni bir hükmü çıkarmaya yönelik kıyasta da kullanılır. Kayda değerdir ki illet ile hüküm arasındaki etkili alaka, (talil ve illiyenin yönü için) illet anlaşılır (müfhem) bir vasfa delâlet eden olursa bulunur. Yani bu vasıf illet olduğu için anlaşılır olmalıdır. Bu vasfa illet olarak itibar edildiği için aynı şekilde sebep de anlaşılır (müfhem) olmalıdır. Çünkü bu sebep, illet ile hüküm arasındaki alakayı belirlemektedir.

Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: **لَا يَقْضِي الْقَاضِي وَهُوَ غَضَبَانٍ “Kadı öfkeliyken hüküm vermesin.”**

(Öfke), öfkeyle illetlenen hükümle zikredilmesi anlaşılır bir vasıftır.

Ancak (delâlet olarak) zikredilen bu illet, öfkedir. Dolayısıyla o, öfkenin hüküm vermeye etki etmesinden dolayı anlaşılır bir vasıftır. Burada, delâleten illet (öfke) ile asıl hüküm (hüküm vermekten nehyedilmesi) arasında etkili bir alaka vardır. Bu etkili alaka, düşüncenin karışıklığı ve durumun düzensizliği olup tüm yeni anlaşılır (müfhem) vasıf, örneğin açlık gibi bu etkili alakayı içermektedir. Dolayısıyla bu alakanın bir araya gelmesi, nâsstaki delâleten illete kıyas edilir ve (açlığın olduğu) yeni anlaşılır vasıf, kıyasla alınan illet olarak adlandırılır. Böylece öfke delâleten illet olduğu gibi öfke ve açlık gibi iki illette bulunan etkili alakanın bir araya gelmesi de kıyasla alınan illet olur.

Tüm bu illetler, şerî illetlerdir. Çünkü bunlar, sarâhaten, delâleten, istinbâten ve kıyâsen şerî nâssa dayanmaktadır. Dolayısıyla bunlardan herhangi biri aklî illet olarak adlandırılmaz. Bu nedenle nakdi illet, mali kağıtların zekâtı ve faizin haram olması hakkındaki şerî nâslardan istinbat edildiğinde, Maliye kitabında açıkladığımız şekilde istinbat edilmiş şerî illet olur:

Ancak zorunlu (kanuni) kağıtlar olduğunda bunlar, eşyalar için nakit para ve

değerler olarak ve menfaatlerin ve hizmetlerin ücreti olarak adlandırılır ve kendisiyle altın ve gümüş satın alındığı gibi kendisiyle diğer teklif ve ayniler de satın alınır. Dolayısıyla bunların, nakit ve değere tahakkuk etmiş olması, dinar ve dirhem olarak basılmış olan altın ve gümüş için de tahakkuk ettiğini göstermektedir.

Çünkü altın ve gümüşün zekâtı hakkında varit olan nâsslar iki kısımdır:

Birincisi; altın ve gümüşün zekâtını cins isimler olarak, yani altın ve gümüşün aynileri olarak belirten deliller. Zira bunlar, camit isimler olup ta'lil için uygun değildir. Dolayısıyla ona kıyas yapılmaz. Bu nedenle demir, bakır ve benzeri diğer madenlerin zekâtı yoktur. Ebu Hureyra'dan Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: ... وما من صاحب ذهب ولا فضة، لا يؤدي عنها حقها، إلا إذا كان يوم القيامة صفحت له صفائح من نار **Altın ve gümüş sahibi bir kimse, onların (altın ve gümüşün) hakkını (zekâtını) ödemezse onlar kıyamet gününde ateşten levha şeklinde açılacaktır...** [Tirmizi hariç beşi rivayet etmiştir.] Dolayısıyla bu hadiste, (altın ve gümüş) geçmiştir ve bunlar illetlendirilmeyen camit isimlerdir.

Altın ve gümüşün zekâtını, insanların kendisiyle değerler ve ücretler olarak muamele ettikleri nakit olarak belirten deliller. Bu delillerden, nakidin olduğu bir illet istinbat edilmiştir. Dolayısıyla buna, zorunlu (kanuni) kâğıt paralar da kıyas edilir. Böylece bunlara bu illet tahakkuk eder ve bunlara, altın veya gümüş piyasasındaki muadilini hesaplayarak nakit zekâtının hükümleri uygulanır. Ali İbn Ebi Talib'den, Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: إذا كانت لك مئتا درهم، وحال عليها الحول، ففيها خمسة دراهم، وليس عليك شيء - يعني في الذهب - حتى يكون ذلك عشرون ديناراً، فإذا كانت لك عشرون ديناراً، وحال عليها الحول، ففيها نصف دينار **İki yüz dirhem olup da üzerinden bir yıl geçmişse, onda beş dirhem (zekât) vardır. Yirmi dinarın olmadıkça senin üzerine -altında- (zekât olarak) bir şey yoktur. Yirmi dinar olup da üzerinden bir sene geçerse onda yarım dinar (zekât) vardır.** [Ebu Davud rivayet etti.] Ayrıca Ali'den, şu kavli de varit olmuştur: في كل عشرين ديناراً نصف درهم **Her yirmi dinarda yarım dinar; kırk dinarda ise bir dinar zekât vermek gerekir.** Ali Radiyallahu Anhu'dan, Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: .. فهاتوا صدقة الرقة، في كل أربعين درهماً، ... **Rikkaların (basılı paraların) zekâtını getiriniz. Her kırk dirhemde bir dirhem (zekât) vardır. doksan ve yüzde zekât yoktur. Fakat (gümüş) iki yüz dirheme ulaştığında, bundan beş dirhem zekât vermek gerekir.** [Buhari ve Ahmed rivayet etti.] Abdurrahman el-Ensari hem Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in hem de Ömer'in yazdığı zekât mektuplarında, şu ifadelerin geçtiğini rivayet etmiştir: ... والورق لا يؤخذ منه شيء حتى يبلغ مئتي درهم **200 dirheme ulaşmadıkça gümüşün zekâtı yoktur.** [Ebu Ubeyd rivayet etti.]

Tüm bu hadisler, nakit (para) ve değere delalet etmektedir; Çünkü rikka lafızları, "her kırk dirhemde bir dirhem" karinesiyle gelmiştir. Kâğıt (para), dinar ve dirhem, darphanelerde basılan ve dökülen altın ve gümüş, nakitler ve değerler olarak adlandırılan lafızlardır. Dolayısıyla bu lafızlarla ifade edilmesi, bu hadislerden kastedilenin nakit ve değer olduğuna delalet etmektedir. Dolayısıyla da bu lafızlar, zekât, diyetler, kefaretlar, hırsızlıktan dolayı elin kesilmesi ve diğer hükümler gibi birçok şerî hükümlerle ilişkilendirilmişlerdir.

Dolayısıyla zorunlu (kanuni) kağıtlarda, bu nakit ve değer tahakkuk etmiştir. Böylece hadisler, altın ve gümüş nakitlerinde zekâtın farz olduğunu

kapsamaktadır. Bu nedenle altın ve gümüş için zekât vermek farz olduğu gibi bu türden paralar için de zekât farzdır ve altın ve gümüş olarak takdir edilir. Kimin yanında yirmi dinar altına eş değer -yani 85 gr altın karşılığı- zorunlu (kanuni) kâğıt (para) varsa -ki bu altının nisap miktarıdır- veya 200 dirhem gümüşe -595 grama-eş değer zorunlu (kanuni) kâğıt (para) varsa ve üzerinden de bir yıl geçmişse onun zekâtını vermek farz olur. Dolayısıyla onun, (bu miktarın) kırkta birini zekât olarak vermesi gerekir.) Bitti.

Binaenaleyh nakitin ve değerın akli illet olduğu söylenemez. Bilakis o, şerî delillerden şerî olarak istinbat edilmiş bir illettir. Dolayısıyla o, yukarıda illetlerin sarâhaten, delâleten, istinbâten ve kıyâsen tasnif edilmesinde zikredilen illet türlerinden ve bunların tamamı, şerî illetlerdir. Çünkü bunlar, şerî nâssa dönmetedirler.

8- İster gayrimenkuller, ister kumaşlar, ister hububatlar, ister koyunlar, isterse benzerleri olsun ticari mallarda da zekât vardır... Nitekim bunun delillerini, Hilafet Devleti'nde Maliye Kitabı'nda aşağıdaki şekilde açıkladık:

Ticaret malları; nakitlerin dışında kazanç maksadıyla alınıp satılan yiyecekler, giyecekler, mefruşat, imalatlar, hayvanlar, madenler, arazi, bina ve bunların dışında alıma ve satıma konu olan kendisi ile ticaret yapmak için sahip olunan her şeyi kapsar

Ticaret maksadıyla sahip olunan malların zekâtının verilmesi gerektiği hususunda sahabeler arasında ihtilaf yoktur. Nitekim Semure İbn Cündub'tan şöyle dediği rivayet edilmiştir: أما بعد، فإن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يأمرنا أن نخرج الصدقة من الذي نعد للبيع **Bundan böyle satmak için elimizde bulundurduğumuzdan zekât çıkarmayı (vermeyi), Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem bize emretti.** [Ebu Davud rivayet etti.] Ebu Zer, Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: وفي البر صدقته **Bezz için de zekât vardır.** [Darekutni ve Beyhakî rivayet ettiler.] El-Bezz, ticaret yapmak için sahip olunan elbise ve kumaşlara denir. Ebu Ubeyd, Ebu Amra Bin Hammas'dan, o da babasından şöyle dediğini rivayet etmiştir: مرّ بي عمر بن الخطاب، فقال: يا حماس، أد زكاة مالك، فقلت: ما لي مال إلا **Ömer İbn Hattab bana uğradı ve şöyle dedi: Ey Hammas, malının zekâtını ver. Bunun üzerine ben, ok kuburlarından ve dibağlı derilerden başka malım yoktur dedim. Bunun üzerine Ömer: Onların değerlerini tespit et, sonra da zekâtını ver dedi.** Abdurrahman İbn Abdülkarî'den şöyle dediği rivayet edilmiştir: كنت على بيت المال، زمن عمر بن الخطاب، فكان إذا خرج العطاء جمع أموال التجار، ثم حسبها، شاهدها وغائبها، ثم أخذ الزكاة من شاهد المال على الشاهد والغائب **Ömer İbn Hattab zamanında, Beytu'l Mâl'den sorumlu idim. Zekât zamanı geldiğinde ticaret malları toplanır; onların görüneni ve görünmeyenleri hesaplanır; sonra da görünen ve görünmeyen mallardan zekâtları alınır.** [Ebu Ubeyd rivayet etti.] Aynı şekilde İbn Ömer'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: ما كان من رقيق أو برّ يُراد به التجارة، ففيه الزكاة **Ticaret amacıyla elde bulundurulmuş kumaş (elbise) veya kölenin zekâtı vardır.** Ticaret mallarında zekâtın varolduğuna dair Ömer'den, oğlundan, İbn Abbas'tan, Hasen'den, Cabir'den, Tavsus'tan, en-Nahî'den, es-Sevri'den, el-Evzai'den, eş-Şafii'den, Amed'den, Ebu Ubeyd'den, rey sahiplerinden, Ebu Hanife'den ve diğerlerinden gelen rivayetler vardır.

Altın nisab veya gümüş nisab miktarına ulaştığı zaman ve üzerinden de bir yıl geçtiğinde ticaret mallarından zekât vermek farzdır.

Bir tüccar, başlangıçta nisab miktarından az bir mal ile ticarete başlar ve

üzerinden bir yıl geçtikten sonra elindeki mal nisab miktarına ulaşırsa böylesi bir mala zekât yoktur. Çünkü nisabın üzerinden bir yıl geçmemiştir. Ancak, nisab miktarına ulaşan malın üzerinden tam bir yıl geçtikten sonra zekât vermek farz olur

Bir tüccar, bin dinar gibi nisab miktarını aşan bir meblağla ticarete başlar ve yıl sonunda ticareti gelişir, kâr elde eder ve değeri üç bin dinara ulaşırsa o kimsenin üzerine bin dinar üzerinden değil üç bin dinar üzerinden zekât vermek vacip olur. Çünkü malın gelişen kısmı da anaparaya aittir.) Bitti. Dolayısıyla yukarıda açıklandığı şekilde ticaret için hazırlanmış olan gayrimenkullerde zekât vardır.

9- Nisab miktarına ulaştığınızda, malınızın zekâtını şu şekilde ayarlayabilirsiniz:

- Elinizdeki mal nisap miktarına ulaştığında, Hicri tarihi kaydedersiniz.
- Tam bir Hicri yıldan sonra, nisap miktarına ulaşmışsa veya nisaptan fazlaysa elinizdeki malın hesabını yaparsınız.
- Elinizdeki bu malın, sadece nisaptan fazlasını değil aksine tüm malın zekâtını, yani nisap ve ona eklenenlerin de zekâtını vermelisiniz.
- Sonra her yıl bu tarihte malınızı sayarsınız ve nisap veya nisaptan daha fazlası olmuştaysa tamamının zekâtını verirsiniz.

10- Eğer kişi malının nisaba ulaştığı tarihi unutursa, bunu takdir etmeli ve taktirinde zekâtı hak edenlerin maslahatını gözetmelidir. Çünkü mal sahibi olmaları vasfıyla, onların maldaki hakkı onun hakkından daha önce gelir... Yani taktiri muharrem ile şaban ayı arasında olursa, yılın başlangıcını şaban ayı değil muharrem ayı olarak belirlemelidir. Allah'ın izniyle bu, onun dininde daha ihtiyatlı olmasını sağlar.

Allah Subhanehu'dan, bu açıklamayı yeterli kılmasını temenni ediyoruz.

Kardeşiniz
Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 27 Cumade'l Âhir 1439
M. 15/03/2018

Cevaba, emirin aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/3859/>